

УДК 338.48 (477)

О. В. Лазарева,
д. е. н., професор, професор кафедри управління земельними ресурсами,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
ORCID ID: 0000-0002-1050-7118

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.5.17

ДЕТЕРМІНАНТИ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЕКОТУРИЗМУ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

O. Lazarieva,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of management
the landed resources, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

DETERMINANTS OF BALANCED ECOTOURISM IN EUROPEAN COUNTRIES

У статті наголошено на розвитку сучасних технологій у сфері міжнародного туризму за рахунок використання можливостей Інтернету та мобільних додатків. Зазначено, що вирішення екологічних проблем має передбачати екологізацію туристичної діяльності.

Встановлено, що транснаціоналізація міжнародного туристичного бізнесу сприятиме розширенню спектру видів діяльності, інвестуванню коштів у різні сфери розвитку туризму, залученню додаткових ресурсів завдяки виходу на світові фондові ринки. Наголошено на необхідності боротьби з "опертуризмом" задля недопущення погіршення впливу на локальне екологічне середовище. З'ясовано, що необхідним є формування системи маркетингу у міжнародних туристичних послугах, яка заснована на врахуванні компонент туристичної дестинації. Викладено думку, що краудфайдинг у сфері туризму допомагатиме місцевим громадам природних територій об'єднувати ресурси задля організації еколого-туристичних заходів, що справлятимуть інтерес для місцевого населення. Встановлено, що кластеризація у сфері туризму сприятиме інтеграції ресурсного, економічного та кадрового потенціалів.

Зазначені компоненти є можливими пріоритетами збалансованого розвитку екотуризму в країнах Європейського Союзу.

Emphasis is placed on the development of modern technologies in the field of international tourism through the use of the Internet and mobile applications. It is noted that the solution of environmental problems should include the greening of tourism.

It is established that for the Ukrainian realities it is valuable to study the world experience of conducting balanced tourist activity in the countries of the European Union.

It is established that the transnationalization of the international tourism business will contribute to the expansion of the range of activities, investing in various areas of tourism development, attracting additional resources through access to world stock markets. The need

to combat "opertourism" was emphasized in order to prevent the deterioration of the impact on the local ecological environment. It was found that it is necessary to form a marketing system in international travel services, which is based on the components of the tourist destination. It is believed that crowdfunding in the field of tourism will help local communities in natural areas to pool resources to organize environmental tourism activities that will be of interest to the local population. It is established that clustering in the field of tourism will promote the integration of resource, economic and human resources.

These components are possible priorities for the balanced development of ecotourism in the European Union.

The study of the experience of tourism development in the EU countries allowed to substantiate such prospects of balanced ecotourism for Ukrainian realities as ensuring balanced ecotourism on the basis of world priorities for the development of the industry; ensuring the balanced development of ecotourism should be based on world developments; reconciliation of contradictions within countries in the field of care for the environment; conducting tourist activities should not destructively contribute to the national economy; minimizing the negative effects on the environment; achieving a balance between human needs and the possibilities of nature; focus on doing business in the tourism sector and preventing adverse consequences for the existence of human life; intra-industry specialization of production, development of folk crafts; further expansion of international cooperation in the field of ecotourism.

Ключові слова: екотуризм, Європейський Союз, туризм, туристична інфраструктура, кластерний підхід, туристичний бізнес, туристичні заходи, збалансований розвиток.

Key words: ecotourism, European Union, tourism, tourism infrastructure, cluster approach, tourism business, tourism activities, balanced development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

У сучасних умовах розвитку сьогодення важливе місце посідає екотуризм, що є пріоритетним напрямом рекреаційної діяльності. Його виникнення пов'язане із зростанням масштабів туристичної діяльності у світі та спричинених нею негативних наслідків, що безперечно потребує зміну суспільних поглядів на вирішення проблем оточуючого середовища.

Перспективність екотуризму пояснюється тим, що він є тією галуззю, яка поєднує в собі такі вектори, як економічний, що передбачає отримання доходу від здійснення діяльності у туристичній сфері та екологічний, який сприятиме привабливості території та екологізації бізнесу.

Сьогодні у сфері туризму в країнах європейського простору зайнято понад 250 млн осіб, тобто кожний десятий працівник на планеті [8, с. 256]. Туристична галузь має потужний потенціал для збалансованого розвитку територій, взаємодіє з іншими галузями народногосподарського комплексу. Екотуризм нині є однією з найбільш перспективних галузей у світовій економіці, яка орієнтована на динамічний розвиток як основного, так і периферійних виробництв, на зростання популярності ідей охорони навколишнього природного середовища, а також на отримання прибутку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню стану туризму і перспектив його розвитку присвячені наукові дослідження як і вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Наприклад, Ступень Н.М. [24] проаналізував проблеми та обґрунтував напрями стратегічного розвитку екологічного туризму на рекреаційних територіях. Осипчук М.Д. [20] зробив акцент на необхідності співпраці з міжнародними організаціями, що сприятиме посиленню конкурентоспроможності туристичної політики України. Миронов Ю.Б. [16] дослідив передумови формування та ефективної реалізації концепції сталого розвитку туризму на регіональному рівні. Ткаченко Т.І. [25] наголошує, що в контексті збалансованого розвитку туризму головний контекст досліджень має полягати у пошуку постійного (безперервного) узгодження та гармонізації відносин людини та оточуючого середовища за вектором часу та простору.

Аналіз робіт згадуваних авторів свідчить, що в їхніх дослідженнях сформовані підходи до управління розвитком туристичної галузі, окреслені шляхи попередження негативного впливу на навколишнє середовище, окреслені пріоритети діяльності у туристичній галузі з врахуванням природно-ресурсного потенціалу, обґрунтовані напрями удосконалення системи регулювання розвитку туризму.

Проте необхідно зазначити, що потребує необхідності як вивчення досвіду розвитку екотуризму в країнах ЄС, так і обґрунтування його пріоритетів і для українського простору.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз світового досвіду збалансованого туризму в країнах ЄС та обґрунтування можливості шляхів його адаптації в українських реаліях, тому умови сьогодення потребують необхідності ведення подальших наукових досліджень розвитку екотуризму у Європі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сьогодні за даними World Travel & Tourism Council світовий туристичний ринок у 2012 р. збільшиться на 3,9%, і в найближчі 10 років буде зростати на 4,6 % щорічно [9]. Показники зростання міжнародного туризму у 2015 р. для країн Близького Сходу виріс на 3%, у африканських країнах — знизився на 3%, а найбільші показники зростання спостерігалися в країнах Європи, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, Північної та Південної Америки і склали в середньому 5% [22, с. 16—17].

Вивчаючи ключові аспекти світового досвіду ведення збалансованої туристичної діяльності в країнах Європейського Союзу, необхідно зазначити, що для українських реалій його використання має надзвичайну важливість.

Цікавим для впровадження в український простір є вивчення досвіду збалансованого туризму у Швеції, в рамках якого розроблено Програму "Сільська гостинність", згідно з якою участь у програмі власників господарств є обов'язковою.

У Німеччині становлення екотуризму почалося з впровадження концепції його розвитку у периферійних сферах та регіонах [23] завдяки наданню пропозицій більш дешевого відпочинку на природі з використанням елементів природно-ресурсного потенціалу.

В Італії розвиток туризму заснований на зростанні інтересу до зеленого туризму, що передбачає не тільки відпочинок на природі, а й отримання переваг від сільського укладу життя та екологічно чистих продуктів харчування [4, с. 17].

У Польщі туризм фокусується на становленні малого несільськогосподарського підприємництва, в тому числі зеленого туризму [29]. Агротуристичні підприємства Польщі надають послуги відпочивальникам на базі своїх господарств, домінуючою є туристична привабливість територій.

В Іспанії та Франції досить розвинена туристична інфраструктура та наявні різноманітні види збалансованого туризму у сільській місцевості [21].

В Ірландії для розвитку туризму забезпечено три компоненти, як-от: наявність житла для розміщення туристів, створення В&В місць ("ліжко і сніданок"), налагоджене дозвілля [7].

У Данії діє Національна асоціація агротуризму, пріоритетом користується велосипедний туризм [19].

Греція <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D0%B5%D1%86%D1%96%D1%8F> посідає 15 місце у світовому списку найбільш відвідува-

них країн світу. Основним видом туризму вважається пляжний туризм [27, с. 145].

Туризм у Португалії є привабливим завдяки високому рівню розвитку курортно-пляжного, культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого, екскурсійного та спортивного туризму [14, с. 155].

У Швеції перспективою розвитку збалансованого туризму є велика кількість природних туристичних ресурсів, як-от: вихід до моря, різноманіття ландшафтів, багатство флори і фауни [6], розповсюдженими є такі види туризму, як екотуризм, ескстремальний та гірсько-лижний.

Пріоритетними векторами розвитку туризму у Латвії [26] є міський туризм, бізнес-туризм, прикордонний та транзитний туризм, культурно-пізнавальний туризм, чому сприяє своєрідна середньовічна архітектура.

Розвиток туризму у Латвії, Литві та Естонії організовано на засадах розбудови туристичної інфраструктури та надання електронних послуг, у цих країнах налагоджено віртуальну інфраструктуру для одержання туристичної інформації (веб-сайти, брошури, реклама), сформовано єдину систему автобусних і поромних маршрутів [8].

Туризм у Чехії виділяється різноманітними природними та культурно-історичними пам'ятками, які приваблюють велику кількість туристів. Чехія має значний туристично-рекреаційний потенціал та налагоджені можливості для функціонування та розвитку різноманітних видів туризму та активного відпочинку [13].

Основними пріоритетами у сфері туризму в Угорщині є відвідування термальних курортів, що включає в себе лікувальний туризм, винні тури, сільський туризм, відпочинок у замках, мисливські тури, ексклюзивні тури для відпочинку та розваг [2, с. 129].

Туризм у Болгарії займає ключову роль у національній економіці. Туристичне районування у Болгарії є сприятливим для формування комбінацій туристичних продуктів завдяки поєднанню соціально-економічних, культурних та природних умов для туризму [17, с. 43].

У Румунії ж, навпаки, недостатній рівень рекреаційно-туристичних ресурсів, відсутня розвинена готельна інфраструктура, що негативно впливає на туристичний імідж країни [12, с. 136].

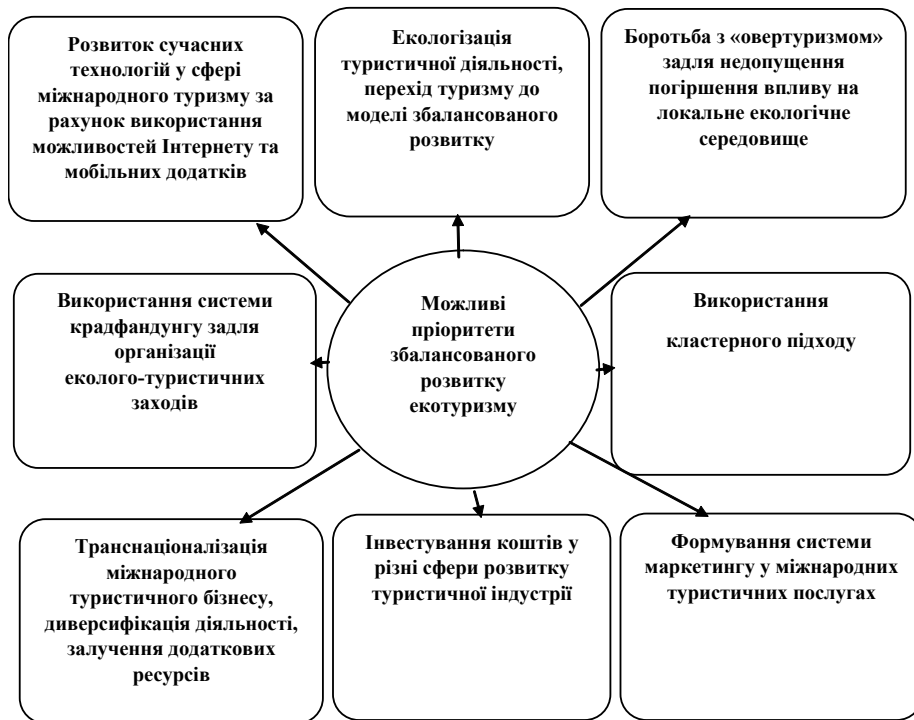
Румунії є недостатній рівень вивченості рекреаційно-туристичних ресурсів регіонів країни, відсутність об'єктивної їх оцінки та обліку наявної готельної інфраструктури [12, с. 138].

Використання досвіду розвитку екотуризму в країнах ЄС дасть змогу уникнути прорахунків у галузі в Україні та її регіонах.

Сьогодні заслуговує на увагу розвиток сучасних технологій у сфері міжнародного туризму за рахунок використання можливостей Інтернету та мобільних додатків.

Вирішення екологічних проблем має передбачати й екологізацію туристичної діяльності, переходу туризму до моделі збалансованого розвитку в системі "туризм-навколишнє природне середовище" [3; 5; 18].

Не менш важливим фактором розвитку туризму є транснаціоналізація міжнародного туристичного бізнесу, при якій лідери світової індустрії диверсифікують свою діяльність шляхом розширення спектру видів

Рис. 1. Можливі пріоритети збалансованого розвитку екотуризму у країнах Європейського Союзу

Джерело: сформовано автором.

діяльності та більш повного географічного охоплення масштабів діяльності на багатьох континентах, інвестування коштів у різні сфери розвитку туристичної індустрії, залучення додаткових ресурсів шляхом виходу на світові фондові ринки.

На розвиток міжнародного туризму мають вплив й екологічні чинники. Тому в окремих країнах вже сьогодні впроваджуються програми боротьби з "овертуризмом", які мають на меті не допустити погіршення впливу на локальне екологічне середовище не зважаючи на те, що з кожним роком кількість туристів невинно зростає.

Заслугове на увагу і формування системи маркетингу у міжнародних туристичних послугах, яка заснована на врахуванні компонент туристичної дестинації, що запропонована Нілом Лейпером [28, с. 402], що включає в себе такі взаємопов'язані елементи як конкретний регіон, що генерує туристичні потоки, транзитний регіон, зовнішнє середовище і безпосередньо туристична дестинація. Система маркетингу у сфері туризму передбачає розвиток певної території, яку турист обирає як місце відвідання або відпочину, та на якій відбуваються процеси взаємодії туриста та туристичної інфраструктури. Це сприятиме покращенню іміджу відповідної території, залученню туристів, які є охочими до пізнання культурних та природних багатств, що створені завдяки поєднанню зусиль людства і природи.

Вважаємо, що для успішного виходу на міжнародний туристичний простір успішним інструментом є краудфайдинг [1] у сфері туризму, що означає фінансування та соціальне підприємництво, яке допомагає місцевим громадам природних територій об'єднувати ресурси задля організації еколого-туристичних заходів, що справлятимуть інтерес для місцевого населення. Особ-

ливо заслугове на увагу новаторський краудфайдинг, що передбачає впровадження проектів, метою яких є розробка нових продуктів та технологій у науково-виробничій сфері. Такий підхід, заснований на використанні принципів соціального підприємництва та бізнес-активності в сфері екотуризму, призведе до посилення синергетичного ефекту завдяки впровадженню нових креативних рішень, що дозволить отримати певні конкурентні переваги під час реалізації проектних рішень та бізнес-ідей.

Успішний розвиток туристичного простору формується і за рахунок кластерного підходу. Кластери у сфері туризму в країнах ЄС є у Німеччині, Італії, Франції, Швеції, Данії, Фінляндії, на які припадає 66,5 % всіх створених у ЄС кластерів [10]. Кластеризація у сфері туризму сприяє інтеграції ресурсного, економічного, кадрового потенціалів, що здатні створити синергетичний ефект розвитку туристичного потенціалу задля отримання нових можливостей розвитку туристичного простору.

Окреслені основні можливі пріоритети збалансованого розвитку екотуризму в країнах Європейського Союзу представлені на рисунку 1.

Вивчення досвіду розвитку туризму в країнах ЄС дало змогу обґрунтувати перспективи збалансованого екотуризму і для українських реалій:

- забезпечення збалансованого екотуризму має враховувати світові пріоритети розвитку галузі;
- забезпечення збалансованого розвитку екотуризму має ґрунтуватись на врахування світових розробок;
- узгодження суперечностей у межах країн у сфері дбайливого ставлення до оточуючого природного середовища;

— ведення туристичної діяльності в умовах сьогодення не повинно вносити деструктиви у сфері зіткнення національних інтересів країн;

— в умовах дбайливого ставлення до оточуючого природного середовища необхідно звести до мінімуму негативні наслідки впливу на навколишнє середовище, не допустити порушення екосистеми;

— необхідно досягти балансу рівноваги між потребами людини і можливостями природи, забезпечити збалансоване раціональне використання ресурсів;

— орієнтація на ведення бізнесу у туристичній сфері має бути сфокусована на тому, щоб забезпечення потреб життєдіяльності людини як туриста в природному середовищі не призводило б до несприятливих для існування життя людини наслідків;

— внутрішньогалузева спеціалізація виробництва, розвиток народних промислів мають забезпечувати ведення конкурентоспроможної діяльності на зовнішніх та внутрішньому ринках;

— необхідним є подальше розширення міжнародної співпраці у сфері екотуризму та досягнення гармонізації українського законодавства з нормативами та стандартами Європейського Союзу.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, вивчення перспектив збалансованого розвитку екотуризму в країнах Європейського Союзу свідчить про пріоритетні напрями збалансованого розвитку екотуризму, зокрема такі, як розвиток сучасних технологій у сфері міжнародного туризму, транснаціоналізація міжнародного туристичного бізнесу, екологізація туристичної діяльності та її перехід на збалансованого вектор розвитку, інвестування коштів у різні сфери розвитку туристичної індустрії, диверсифікація господарської діяльності, ведення маркетингу туристичних послуг із застосуванням підходу краудфайдингу, використання принципів соціального підприємництва та бізнес-активності в сфері екотуризму, запровадження кластерного підходу, що прийатиме нарощуванню туристичного потенціалу внаслідок відкриттю нових можливостей розвитку туризму.

Запропоновані детермінанти розвитку екотуризму у країнах Європейського Союзу та запровадження його перспектив для України загалом дозволять забезпечити ефективне використання природно-ресурсного потенціалу.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на вивчення компонентів освітнього простору в інтересах забезпечення збалансованості та екологізації господарської діяльності.

Література:

1. Васильчук І.П. Краудфандінг як феномен постіндустріальної економіки. Ефективна економіка. 2013. № 11 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2500&p=1>
2. Гапоненко Г.І., Шамара І.М. Особливості туристичної політики Угорщини. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. № 1086. 2013. С. 126—130.

нального університету імені В.Н. Каразіна. № 1086. 2013. С. 126—130.

3. Глобальний етичний кодекс туризму. (Сантьяго). Чилі. 1 жовтня 1999 р. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. Збірник нормативно-правових актів. Упоряд. В.К. Федорченко. К.: Юрінком. 2002. С. 89—98. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/983_001#Text

4. Горішевський П., Васильєв В., Зінько Ю. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. 148 с.

5. Декларація Рио-де-Жанейро по оточующій среде и развитию. 03.06.1992 г. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. 2-е вид. доп. Львів: Норма, 2002. С. 14-18.

6. Копачинська І.В., Путила В.О. Основні чинники а сучасний стан розвитку туризму у Швеції. URL: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2015/12/18/963/>

7. Коробка С.В. Зелений туризм як різновид підприємницької діяльності в сільській місцевості. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. 2011. Вип. II (42). Ч.1. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/korobka2.htm

8. Корсак Р.В., Фуртій В.В. Історія розвитку туризму у країнах Балтики (Естонія, Латвія, Литва). Гілея: збірник наукових праць. К., "Гілея". 2017. Вип. 118. С. 159—163.

9. Країни світу. Міжнародний туризм. Україна туристична. URL: http://svit.ukrinform.ua/turism.php?page=ukr_tur&id=23762.

10. Крайник О., Біль М. Туристичний кластер регіону як форма соціального діалогу: управлінський аспект. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/krajnyk.htm

11. Куцик П.О. Фактори розвитку міжнародного туризму в умовах глобальної економіки. Сталий розвиток туризму на засадах партнерства: освіта, наука, практика: матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф., 31 жовт. — 1 лист. 2018 р. відповід. за вип.: М.Ю. Барна. Львів: ЛТЕУ, 2018 С. 256—259.

12. Кучеренко В.С. Рекреаційно-туристичні ресурси Румунії як основа для розвитку туризму. Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія: економіка, право, політологія, туризм. Том 2, № 4. 2011. С. 136—141. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/3306/3262>.

13. Лажнік В.Й. Чеський рай — унікальний туристично-рекреаційний район Чеської республіки. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції "Рекреаційний туристичний потенціал регіонів України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку". URL: <https://turizmliol.wordpress.com>

14. Мандрик І.П., Степасюк І.В. Особливості розвитку туризму в Португалії. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ IV. Країнознавство. № 9 (234). 2012. С. 153—158.

15. Матвієнко Н., Матвієнко В. Чинники розвитку туризму в Хорватії. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. № 3 (72). 2018. С. 81—88. URL: https://visnyk-geo.knu.ua/wp-content/uploads/2019/02/%d0%2_81-88.pdf

16. Миронов Ю.Б. Сутність та чинники сталого розвитку туризму в регіоні. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.11. С. 117—122.

17. Мілінчук О.В., Горшкова Л.О. Зарубіжний досвід туристичного районування: приклад Болгарії. Причорноморські економічні студії. Вип. 52-1. 2020. С. 41—48.

18. Наше общее будущее. Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР). Под ред. С.А. Евтеева, Р.А. Перелета. М.: Прогресс, 1989. 376 с. URL: <https://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf>

19. Оппельд Л.І., Гордіян А.О. Міжнародний довід зеленого туризму в Україні: проблеми та перспективи. Ефективна економіка. № 1. 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2667>

20. Осипчук М.Д. Міжнародний туризм у контексті модернізації зовнішньоекономічної діяльності на засадах сталого розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Вип. 6. Ч. 1. 2014. С. 107—111. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/26.pdf

21. Офіційний сайт Спільки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні. URL: <http://www.greentour.com.ua/ukrainian/>

22. Парфіненко А. Міжнародний туризм в Україні: геополітичні аспекти глобального явища. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2015. Вип. 126. Ч. 1. С. 12—23.

23. Пітюлич М., Михайлюк І. Особливості функціонування сільського туризму в Україні та досвід європейських країн. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/pitulych.htm

24. Ступень Н.М. Світовий досвід розвитку екологічного туризму на рекреаційних територіях. Збалансоване природокористування. № 3. 2016. С. 94—99. URL: http://natureus.org.ua/repec/archive/3_2016/15.pdf

25. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія. Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. К.: Вид-во КНТЕУ, 2009. 463 с.

26. Чир Н.В. Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму в Балтійському регіоні (на прикладі Латвії). URL: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2015>

27. Шамара І.М., Євтушенко О.В., Салабай А.А. Зарубіжний досвід розвитку індустрії туризму Греції та можливості його використання в Україні. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм". Вип. 11, 2020. С. 140—148. URL: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/issue/view/1004>

28. Leiper N. The framework of tourism. Annals of Tourism Research. 1979. № 6. P. 390—407.

29. World Tourism Barometer. World Tourism Organization, Madrid. Spain. April-September. 2014. 16 p.

References:

1. Vasylichuk, I.P. (2013), "Crowdfunding as a phenomenon of post-industrial economy", *Efectivna ekonomika*, [Online], vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2500&p=1> (Accessed 3 Feb 2021).

2. Gaponenko, G.I. and Shamara, I.M. (2013), "Features of Hungary's tourism policy", *Visnyk Harkivskogo nacionalnogo universytetu imeni V.N. Karazina*, vol. 1086, pp. 126—130.

3. Fedorchenko, V.K. (2002), "Global Code of Ethics for Tourism (1999) (Santiago). Chili", *Pravove reguluvannya turystychnoy diyalnosti v Ukraini. Zbirnik normatyvno-pravovin aktiv* [Legal regulation of tourist activity in Ukraine. Collection of normative legal acts], Urinkom, Kyiv, Ukraine, pp. 89—98.

4. Gorishevsky, P. Vasyliev, E. and Zinko, U. (2003), *Silsky zeleny turizm: organizaciya nadanya poslug gostinnosti* [Rural green tourism: organization of hospitality services], Misto NV, Ivano-Frankivsk, Ukraine.

5. Norma (2002), "Rio Declaration on Environment and Development. 03.06.1992", *Zbirnyk mizhnarodno-pravovykh aktiv u sferi okhorony dovkillia* [Collection of international legal acts in the field of environmental protection], 2-d ed., Norma, Lviv, Ukraine, pp. 14—18.

6. Kopschinska, I.V. and Pytila, V.O. (2015), "The main factors and the current state of tourism development in Sweden", available at: <https://internationalconference-2014.wordpress.com/2015/12/18/963/> (Accessed 21 February 2021).

7. Korobka, S.V. (2011), "Green tourism as a kind of entrepreneurial activity in rural areas", *Visnyk Chernivetskogo toggovelno-ekonomichnogo institute*. Vol. II (42), no. 1, available at: https://tourlib.net/statti_ukr/korobka2 (Accessed 20 February 2021).

8. Korsak, R.V. and Furty, V.V. (2017), "History of tourism development in the Baltic countries (Estonia, Latvia, Lithuania)", *Gileya*, vol. 118, pp. 159—163.

9. Ukrinform (2016), "Countries. International tourism. Ukraine travel", [Online], available at: http://svit.ukrinform.ua/turism.php?page=ukr_tur&id=23762 (Accessed 21 February 2021).

10. Kraynyk, O. and Bil, M. (2009), "Tourism cluster of the region as a form of social dialogue: management aspect", available at: http://tourlib.net/statti_ukr/krajnyk.htm (Accessed 23 February 2021).

11. Kuchik, P.O. (2018), "Factors of international tourism development in the global economy. Sustainable development of tourism on the basis of partnership: education, science, practice", *Materialy I Miznarodnoy nauk-prakt. konf* [Materials and International. scientific-practical conf], LTEU, Lviv, Ukraine, 31 October — 1 November, pp. 256—259.

12. Kucherenko, V.S. (2011), "Recreational and tourist resources of Romania as a basis for tourism development", *Naukovy visnik Institutu mignarodnyh vidnosyn*. Seria: ekonomika, pravo, politologia, turizm, vol. 2, no. 4, pp. 136—141, available at: <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/3306/3262> (Accessed 23 February 2021).

13. Lagnik, V.Y. (2017), "Bohemian Paradise is a unique tourist and recreational area of the Czech Republic", *Materialy nauk-prakt. internet-konf "Rekreatsijnyj turystychnyj potentsial rehioniv Ukrainy: suchasnyj stan, problemy ta perspektyvy rozvytku"* [Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical Internet conference "Recreational tourist potential of the regions of Ukraine: current state, problems and prospects of development"],

available at: <https://turizmirol.wordpress.com> (Accessed 25 February 2021).

14. Mandrik, I.P. and Stapasuk, I.V. (2012), "Features of tourism development in Portugal", *Naukovy visnyk Volynskogo nacionalnogo universitetu imeny Lesy Ukrainky. Rozdil IV. Krainoznavstvo*, vol. 9 (234), pp. 153—158.

15. Matvienko, N. and Matvienko, V. (2018), "Factors in tourism development in Croatia", *Visnyk Kyivskogo nacionalnogo universitetu imeny Tarasa Shevchenka. Geografia*, vol. 3 (72), pp. 81—88, available at: https://visnyk-geo.knu.ua/wp-content/uploads/2019/02/%d0%2_81-88.pdf (Accessed 25 February 2021).

16. Mironov, U.B. (2013), "The essence and factors of sustainable tourism development in the region", *Naukovy visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 23.11, pp. 117—122.

17. Milinchuk, O.V. and Gorshkova, L.O. (2020), "Foreign experience of tourist zoning: the example of Bulgaria", *Prichornomorsky ekonomichny stydii*, vol. 52-1, pp. 41—48.

18. Evteev, S.A. and Perelet, R.A. (1989), *Nashe obshhee budushhee. Doklad Mezhdunarodnoj komissii po okruzhajushhej srede i razvitiju (MKOSR) [Our common future. Report of the International Commission on Environment and Development (MKOSR)]*, Progress, Moscow, Russia, available at: <https://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf> (Accessed 22 February 2021).

19. Oppeld, L.I. and Gordiyani, A.O. (2014), "International proof of green tourism in Ukraine: problems and prospects", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2667> (Accessed 22 February 2021).

20. Osipchuk, M.D. (2014), "International tourism in the context of modernization of foreign economic activity on the basis of sustainable development", *Naukovy visnyk Hersonskogo derzavnogo universitetu*, vol. 6, no. 1, pp. 107—111, available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/26.pdf (Accessed 23 February 2021).

21. Official site of the Union for the Promotion of Rural Green Tourism in Ukraine (2021), [Online], available at: <http://www.greentour.com.ua/ukrainian/> (Accessed 22 February 2021).

22. Parfienko, A. (2015), "International tourism in Ukraine: geopolitical aspects of the global phenomenon", *Aktualny problem mihnarodnyh vidnosyn*, vol. 126, no. 2, pp. 12—23.

23. Pitulich, M. and Mihayluk, I. (2011), "Features of rural tourism in Ukraine and the experience of European countries", available at: http://tourlib.net/statti_ukr/pitulych.htm (Accessed 21 February 2021).

24. Stupen, N.M. (2016), "World experience in the development of ecological tourism in recreational areas", *Zbalansovane prirodokoristuvannya*, vol. 3, pp. 94—99, available at: http://natureus.org.ua/repec/archive/3_2016/15.pdf (Accessed 21 February 2021).

25. Tkachenko, T.I. (2009), *Stalyj rozvytok turizmu: teoriia, metodolohiia, realii biznesu [Sustainable development of tourism: theory, methodology, business realities]*, 2-d ed., Vid-vo KNTEU, Kyiv, Ukraine.

26. Chir, N.V. (2015), "Current trends in the development of international tourism in the Baltic region (on the

example of Latvia)", available at: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2015> (Accessed 23 February 2021).

27. Shamara, I.M. Evtushenko, O.V. and Salabay, A.A. (2020), "Foreign experience in the development of the Greek tourism industry and the possibility of its use in Ukraine", *Visnyk HNU imeny V.N. Karazyna. Seria "Mignarodny vidnosyny. Ekonomika. Krainoznavstvo. Turizm"*, vol. 11, pp. 140—148, available at: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/issue/view/1004> (Accessed 22 February 2021).

28. Leiper, N. (1979), "The framework of tourism", *Annals of Tourism Research*, vol. 6. p. 390—407.

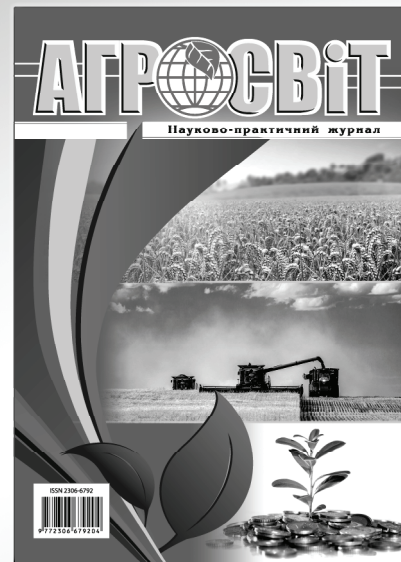
29. Tkachenko, T.I. (2009), *Stalyi rozvytok turizmu: teoriia, metodolohiia, realii biznesu: monohrafiia [Sustainable tourism development: theory, methodology, business realities: monograph]*, KNTEU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 02.03.2021 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292